

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/43443> holds various files of this Leiden University dissertation

Author: Oldewarris, J.A.

Title: Liefde voor de Hollandse bouwkunst : architectuur en toegepaste kunst bij Uitgeversmaatschappij Kosmos 1923-1960

Issue Date: 2016-10-06

GERAADPLEEGDE BRONNEN

Archief Kosmos, Letterkundig Museum Den Haag
Aanwinstenregister nr. 5956.

31 dozen, genummerd 1158-1188 maar niet verder geïnventariseerd, bevattende correspondentie met auteurs en anderen over specifieke uitgaven.

Archief Ahrend, Ahrend Nederland bv, Sint Oedenrode
Diverse prospectussen en andere bescheiden (geen inventaris).

Bibliotheek van de Koninklijke Vereniging van het Boekenvak (KVB), Bijzondere
Collecties, Universiteitsbibliotheek Universiteit van Amsterdam,

Documentatie over de uitgeverijen:

W.L. & J. Brusse, Rotterdam, PPA 578:1-10

J. Clausen, Amsterdam, PPA 79:10

W.J. van Hengel, Rotterdam, PPA 483:6

Ipenbuur & Van Seldam, Amsterdam, PPA 587:7

Kosmos, Amsterdam, PPA 207:1-7

Van Mantgem & De Does, Amsterdam, PPA 244:11-13

C.A. Mees, Santpoort, PPA 247:2

W.D. Meinema, Delft, PPA 247:13-17

Meulenhoff & Co., Amsterdam, PPA 252:1-8

G. Moorman, Nijmegen, PPA 259:2-3

Mouton & Co., Den Haag, PPA 263:1-6

Van Munster, PPA 593:1-2

Nijgh & Van Ditmar, Rotterdam, PPA 506:6-12

G. van Saane 'Lectura Architectonica', Hilversum, PPA 336:6 en 217:22

L.J. Veen, Amsterdam, PPA 582:6-11

J. Waltman, Delft, PPA 548:6

Gesprekken met:

Dirk de Wit, auteur van de bedrijfsgeschiedenis van Ahrend (3 september 2008); Hans van der Kolk, jongste zoon van Jac. van der Kolk (Kesteren N-B., mei 2009); Noor van der Kolk, dochter van oudste zoon Jacob (Monster, 6 april 2009); Mieke van der Kolk, dochter van jongste zoon Hans (Driebergen, 26 maart 2015); dhr. en mevr. Van Gemund, familie van de vrouw van Jacobus Ahrend: M.W. Ahrend-van Gemund (Amersfoort, 20 januari 2016).

E-mailcorrespondentie met de kleinkinderen Maarten van der Kolk, Michiel en Carla Sluijter.

LITERATUUR

- Aarts/Van Etten 2012** – C.J. Aarts & M.C. van Etten, *175 jaar Nijgh & Van Ditmar. Nimmer Dralend 1837-2012*. Amsterdam, Nijgh & Van Ditmar, 2012.
- Anon. 1915** – *Gedenkboek der Wereldbibliotheek 1905-1915*. Amsterdam, Feestuitgaaf der Mij. voor Goede en Goedkoope Lectuur, 1915.
- Anon. 1925** – *Feestcatalogus uitgegeven ter gelegenheid van het twintigjarig bestaan der Maatschappij voor Goede en Goedkoope Lectuur te Amsterdam 1905-1925*. Amsterdam, Maatschappij voor Goede en Goedkoope Lectuur, 1925.
- Anon. 1927** – *Fondscatalogus van Martinus Nijhoff 1853-1926*. Den Haag, Martinus Nijhoff, 1927.
- Anon. 1930** – *De Nederlandsche Uitgeversbond. Gedenkboek uitgegeven ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan op 1 december 1930*. Amsterdam, Nederlandsche Uitgeversbond, 1930.
- Anon. 1939** – *N.V. Uitgevers-maatschappij Æ.E. Kluwer 1889-1939. Gedenkboek uitgegeven ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan op 1 juli 1939*. [Deventer, Kluwer, 1939].
- Anon. 1946** – *Een halve eeuw uitgeversactiviteit 1896-1946. Jubileumcatalogus Uitgeversmaatschappij W. de Haan N.V.* Utrecht, W. de Haan, 1946.
- Anon. 1949** – *Jubileumcatalogus van de N.V. Standaard-boekhandel uitgegeven ter gelegenheid van haar 25-jarig bestaan 1924-1949*. Antwerpen/Brussel/Gent/Leuven, N.V. Standaard-boekhandel, 1949.
- Anon. 1952** – *C.H. Bohn en zijn opvolgers 1752-1952*. Haarlem, De Erven F. Bohn N.V., 1952.
- Anon. 1953** – *Fondscatalogus van Martinus Nijhoff 1853-1953*. Den Haag, Martinus Nijhoff, 1953.
- Anon. 1955** – *Zojuist verschenen. Historische tocht door de wereld van het boek in woord en beeld. Ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van de Wereld-Bibliotheek (...)*. Amsterdam/Antwerpen, Wereld-bibliotheek-vereniging, 1955.
- Anon. 1956** – *Vier generaties rondom een boekhandel en uitgeverij 1831-1956. Gedenkschrift van boekhandel en uitgeverij W. ten Have N.V. v/h Hövekers boekhandel*. Amsterdam, W. ten Have, 1956.
- Anon. 1957** – ‘Jac. van der Kolk Jzn.’, *Nieuwsblad voor den boekhandel*, 13 juni 1957, p. 490.
- Anon. 1961** – *40 jaar Stam*. Haarlem/Antwerpen/Keulen, Technische Uitgeverij H. Stam, 1961.
- Anon. 1963** – *Een bundel gedachten. Jubileum-uitgave 1838-1963*. Zwolle, N.V. Uitgevers-mij. W.E. Tjeenk Willink, 1963.
- Anon. 1967** – *Wilhelm Ernst & Sohn. Verlag für Architektur und technische Wissenschaften. Gropius'sche Buch- und Kunsthandlung Berlin-München. Firmenchronik*. Berlin, Ernst & Sohn, 1967.
- Anon. 1983** – *Zestig jaar Leopold. Het gezicht van een uitgeverij*. Den Haag, Leopold, (1983).
- Anon. 1990** – *Gerd Hatje. Verleger in Stuttgart*. Stuttgart, Verlag Gerd Hatje, 1990.
- Anon. 1998** – *125 jaar Misset. Blad(er)en in de tijd. Jubileumuitgave*. Doetinchem, Misset, 1998.

- De Bazel 1921** – K. de Bazel, ‘De auteurswet en reproductie van architectonisch werk’, *Architectura*, nr. 1, 31-12-1921.
- Van Beekum 2008** – Radboud van Beekum, *G.F. la Croix. Amsterdamse School architect.* Rotterdam, Stichting Bonas, 2008.
- Van Bergeijk 1995** – Herman van Bergeijk, *Willem Marinus Dudok. Architect-stedebouwkundige 1884-1974.* Naarden, V&K Publishing/Inmerc, 1995.
- Van Bergeijk 2007** – Herman van Bergeijk, *Jan Wils. De Stijl en verder.* Rotterdam, 010, 2007.
- Van Bergeijk 2014** – Herman van Bergeijk (red.), *Esthetische economie. Zakelijkheid in de Nederlandse architectuur.* Delft, BBA publishers, 2014.
- Van Bergeijk 2016** – Herman van Bergeijk, “Men zal zich herinneren dat dit de eerste promotie is tot doctor-ingenieur in de bouwkunde.” D.F. Slothouwer (1884-1946) en Delft’, *Eigenbouwer*, nr. 5 (maart 2016), pp. 44-61.
- Bergerfurth 2004** – M. Bergerfurth, *Das Wirken des Architekten J.F. Staal (1879-1940).* Keulen, 2004.
- De Bodt/Kapelle 2003** – Saskia de Bodt, Jeroen Kapelle, *Prentenboeken. Ideologie en illustratie 1890-1950.* Amsterdam/Gent, Ludion, 2003.
- Bolitho 1943** – Hector Bolitho (ed.), *A Batsford Century. The Record of a Hundred Years of Publishing and Bookselling 1843-1943.* London, B.T. Batsford Ltd., 1943.
- Bonnet 1993** – E.W. Bonnet, *André Vlaanderen reclamekunstenaar 1881-1955.* Nijmegen, Nationaal Fietsmuseum Velorama, 1993.
- Boltenbal 1965** – R. Boltenbal, *Boekmakers. Portretten van uitgevers.* Amsterdam, Moussault’s Uitgeverij N.V., 1965.
- Bordewijk e.a. 1962** – F. Bordewijk, Antoon Coolen, Maurice Roelants, S. Vestdijk, Gerard Walschap, *5 Auteurs over hun uitgever. 1837-1962, 125 jaar Nijgh en van Ditmar.* Den Haag/Rotterdam, Nijgh & Van Ditmar, 1962.
- Bosma e.a. 2007** – Koos Bosma, Aart Mekking, Koen Ottenheym, Auke van der Woud (red.), *Bouwen in Nederland 600-2000.* Zwolle, Waanders, 2007
- Boucher 1986** – L.J.C. Boucher, *Eindeloos tussen de boeken.* Midlaren, Ph. Boucher, 1986.
- Brandes 1925** – Gustav Brandes, *Neue holländische Baukunst.* Bremen, Carl Schünemann Verlag, [1925].
- Brentjens 2008** – Yvonne Brentjens, *Piet Zwart Vormingenieur 1885-1977.* Zwolle, Waanders, 2008.
- Brentjens 2015** – Yvonne Brentjens, *V=Vorm. Nederlandse vormgeving 1940-1945.* Rotterdam, Nai010, 2015.
- Briggs 2008** – Asa Briggs, *A History of Longmans and Their Books 1724-1990. Longevity in Publishing.* Londen/New Castle, 2008.
- Van den Brink 1979** - R.E.M. van den Brink, *De uitgever heeft vele gezichten.* Amsterdam/Brussel, Elsevier, 1979.
- Van den Brink 1987** – R.E.M. van den Brink, *Economische structuur en ontwikkeling van de informatiemedia in Nederland 1938-1985, in het bijzonder die met betrekking tot de uitgeverij.* Leiden/Antwerpen, H.E. Stenfert Kroese, 1987. Proefschrift Universiteit van Amsterdam.

- Brinkman 1891-1980** – *Brinkman's Catalogus van boeken 1891-1980*. Leiden/Alphen aan den Rijn, A.W. Sijthoff, 1901-1982.
- Brouwer 2011** – Petra Brouwer, *De wetten van de bouwkunst. Nederlandse architectuurboeken in de negentiende eeuw*. Rotterdam, NAI Uitgevers, 2011. Proefschrift Vrije Universiteit Amsterdam.
- Brugmans 1961** – I.J. Brugmans (red.), *Honderd vijftwintig jaren arbeid op het onderwijsterrein 1836-1961*. Groningen, J.B. Wolters' Uitgeversmaatschappij N.V., 1961.
- Brusse 1935** – Willy Brusse, 'Aanteekeningen van uitgevers bij hun lectuur', *De Uitgever. Maandblad van den Nederlandschen Uitgeversbond*, 17?, nr. ? (1935), p. 60.
- Brusse 1937** – M.J. Brusse, *Honderd jaar boekverkoopers 1837 – 1 januari – 1937: van H.A. Kramers over Kramers en Zn. tot K. Kramers & Boymans: een gedenkschrift*. Delft, Waltman, 1937.
- Bunge 1995** – L. Bunge, *De binnenkant. Over het jureren van de Best Verzorgde Boeken*. Amsterdam, De Buitenkant, 1995.
- Burkom/Gaillard 2000** – Frans van Burkom & Karin Gaillard, 'Droom en daad in de woninginrichting', in: Barbara Laan e.a. (red.), *Achter gesloten deuren. Bronnen voor interieurhistorisch onderzoek 1800-1950*. Jaarboek Cuypersgenootschap, 2000. Rotterdam, 010, 2000, pp. 102-120.
- Cartens 2004** – Daan Cartens e.a. (red.), *Hoger honing. 60 jaar De Bezige Bij*. Den Haag, Letterkundig Museum / Amsterdam, De Bezige Bij, 2004. Uitgeversprentenboek 1.
- Claeyssens 2014** – Steven A.A. Claeysens, 'De mensen koopen alleen boeken, welke ze nodig hebben.' *Uitgeverij De Erven F. Bohn, 1900-1940*. Ongepubliceerd Proefschrift Universiteit Leiden, 2014.
- Conijn 1989** – A.I. Conijn, *De Bedrijfsreclame. Een kunsthistorisch onderzoek naar het 1e Nederlandse reclametijdschrift 1916-1921*. Ongepubliceerde doctoraalscriptie Katholieke Universiteit Nijmegen, 1989.
- Connors 1985** – Linda E. Connors e.a., 'From Art to Corporation: Harry N. Abrams, Inc., and the Cultural Effects of Merger', *Publishing Research Quarterly*, 1, no. 4 (1985) pp. 28-59.
- Coster 1990** – Wim Coster, *Denker tussen Vraag en Aanbod. Æbele Everts Kluwer: 1861-1933. Onderwijzer, boekhandelaar, uitgever*. Deventer/Zwolle, Coster Pers, 1990.
- Coster/Van der Staak 1989** – W. Coster & H.D. van der Staak, *De lezer tot gemak en mij tot voordeel. Een Arnhems uitgevershuis 1739-1989*. Arnhem, Gouda Quint, 1989.
- Creutzberg 2002** – A.AE [Allaert Creutzberg], *L.J.C. Boucher, uitgever. Fondslijst 1932-1982. Een aanzet tot reconstructie*. Den Haag, eigen beheer, 2002.
- Van Dam/Van Praag 1997** – Peter van Dam & Philip van Praag, *Stefan Schlesinger. 1896-1944. Atelier voor reclame*. Abcoude, Uniepers, 1997.
- Ditzen 1983** – Lore Ditzen, 'Bausteine für die Lebenspraxis: Das Fachbuchprogramm einer radikalen Mitte' in: *Otto Maier Verlag Ravensburg. 1883-1983. Hundert Jahre Verlagsarbeit*. Ravensburg, Otto Maier Verlag, 1983.
- Van Dijk 1992** – C. van Dijk, *Alexandre A.M. Stols 1900-1973 uitgever/typograaf. een documentatie*. Zutphen, Walburg Pers, 1992.

Dogramaci/Förster 2010 – Burcu Dogramaci, Simone Förster (red.), *Architektur im Buch*. Dresden, Thelem, 2010.

Dongelmans 1992 – B.P.M. Dongelmans, *Johannes Immerzeel junior. Het bedrijf van een uitgever-boekhandelaar in de eerste helft van de negentiende eeuw*. Amstelveen, Ernst & Co., 1992. Proefschrift Vrije Universiteit van Amsterdam.

Doppenberg 2009 – Frederike Doppenberg, *'De Arbeiderspers moest blijven marcheeren.'* Een uitgeverij in oorlogstijd. Amsterdam/Antwerpen, De Arbeiderspers, 2009.

Van Duinkerken 1951 – Anton van Duinkerken, *Veertig jaar katholieke uitgeverij*. Bussum, Paul Brand, 1951.

Duyff 1996 – P.E. Duyff, *75 jaar Stam Technische Boeken*. Houten, Stam Techniek, 1996.

Van Faassen/Oldewarris/Thomassen 1993 – Sjoerd van Faassen, Hans Oldewarris & Kees Thomassen (red.), *W.L. & J. Brusse's Uitgeversmaatschappij 1903-1965*. Rotterdam, 010, 1993.

Van Faassen/Renders 2008 – Sjoerd van Faassen & Hans Renders (red.), 'Uitgever Bert Bakker (1912-1969)', *Zacht Lawijd*, 7, nr. 1 (2008), pp. 1-233.

Van Faassen/Renders/Stuyck 2010 – Sjoerd van Faassen, Hans Renders & Jan Stuyck (red.), 'Reinold Kuipers (1914-2005)', *Zacht Lawijd*, 9, nr. 3 (2010), pp. 1-233.

Fanelli 1978 – Giovanni Fanelli, *Moderne architectuur in Nederland 1900-1940*. Den Haag, Staatsuitgeverij, 1978.

Fortuin 2015 – Arjen Fortuin, *Geert van Oorschot, uitgever*. Amsterdam, G.A. van Oorschot, 2015. Handelseditie van het proefschrift Universiteit van Amsterdam. Voor de in de handelseditie ontbrekende inleiding en samenvatting van het proefschrift, zie: dare.uva.nl/search.

Funke 1995 – Vera Funke, *Immer Met Moed, Een portret van de uitgever J.M. Meulenhoff [1869-1939]*. Amsterdam, Meulenhoff, 1995.

Furstner 1965 – H. Furstner, *Vereeniging ter Bevordering van de Belangen des Boekhandels 1940-1965*. Amsterdam 1965.

Furstner/Van der Stoep 1980 – H. Furstner & D. van der Stoep (red.), *Jaren weten meer dan boeken. Opstellen over de geschiedenis van de Koninklijke Nederlandse Uitgeversbond ter gelegenheid van zijn honderdjarig bestaan*. Baarn, Bosch & Keuning, 1980.

Furstner 1980 – H. Furstner, 'Jac. van der Kolk Jbzn.', *Nieuwsblad voor de boekhandel*, 21 augustus 1980, pp. 1737-1738.

Gaillard 2000 – Karin Gaillard, 'De ideale woning op papier. Honderd jaar adviezen voor het verantwoorde interieur', in: Huisman e.a., *Honderd jaar wonen in Nederland 1900-2000*. Rotterdam, 010, 2000, pp. 111-171.

Van Geest 1996 – Joosje van Geest, *S.J. van Embden*. Rotterdam, Uitgeverij 010, 1996. Monografieën van Nederlandse stedenbouwkundigen.

Gijsbers/Van Kempen 2002 – Peter Gijsbers & Anton van Kempen (red.), *Deugdelijke arbeid vordert lang bepeinzen: Jubileumboek uitgegeven ter gelegenheid van het 250-jarig bestaan van uitgeverij Bohn, 1752-2002*. Houten, Bohn Stafleu Van Loghum, 2002.

De Glas 1989 – Frank de Glas, *Nieuwe lezers voor het goede boek. De Wereldbibliotheek en 'Ontwikkeling' / De Arbeiderspers vóór 1940*. Amsterdam, Wereldbibliotheek, 1989. Proefschrift Katholieke Universiteit Brabant.

De Glas 2012 – Frank de Glas, *De regiekamer van de literatuur. een eeuw Meulenhoff 1895-2000*. Zutphen, Walburg Pers, 2012. Bijdragen tot de geschiedenis van de Nederlandse boekhandel, Nieuwe reeks, 14.

Goudeau 2016 – Jeroen Goudeau, *Denken in steen, bouwen op papier. Een kleine geschiedenis van het architectuurboek*. Nijmegen, Vantilt/NKS, 2016.

Gram 1901 – Johan Gram, *Gedenkblad. De feestviering op 1 januari 1901 te Leiden en Luchon ter gelegenheid van de vijftigjarige uitgeversloopbaan van A.W. Sijthoff*. Leiden, A.W. Sijthoff, [1901].

Groenendijk/Vollaard 2006 – Paul Groenendijk & Piet Vollaard, *Architectuurgids Nederland / Architectural Guide to the Netherlands (1900-2000)*. Rotterdam, 010, 2006.

Groeneveld 1992 – Gerard Groeneveld, *Nieuwe boeken voor den nieuwen tijd. Uitgeverij De Amsterdamsche Keurkamer 1932-1944*. Den Haag, Sdu, 1992.

Groeneveld 2001 – Gerard Groeneveld, *Zwaard van de geest. Het bruine boek in Nederland 1921-1945*. Nijmegen, Vantilt, 2001.

Groot 2007 – Marjan Groot, *Vrouwen in de vormgeving in Nederland 1880-1940*. Rotterdam, 010, 2007. Proefschrift Universiteit Leiden.

Den Haan 1968 – Jacqus den Haan, *De buste van Beets wordt u persoonlijk aangeboden (langs de hoofdspoorweglijn). Bruna 1868-1968*. Utrecht/Antwerpen, A.W. Bruna & Zoon, 1968.

Hagedoorn 2000 – Jaap Hagedoorn, *Overdracht van meer dan letters ... Van Gorcum 1800-2000*, Assen, Van Gorcum, 2000.

Hagers 1990 – Pieter Hagers, *Het doel der Vereeniging is vereniging. 175 jaar Vereeniging ter Bevordering van de Belangen des Boekhandels 1815-1990*. Zwolle, Waanders, 1990.

Halbertsma 1992 – E.H. Halbertsma, *Volhardt & Waeckt. 100 jaar Van Holkema & Warendorf*. Houten, Van Holkema & Warendorf, 1992.

Van de Haterd 2008 – Lex van de Haterd, *Om hart en vurigheid. Over schrijvers en kunstenaars van tijdschrift en uitgeverij De Gemeenschap 1925-1941*. Haarlem, In de Knipscheer, 2004.

Hemels/Sliggers/Van der Steur 1992 – J.M.H.J. Hemels, B.C. Sliggers & A.G. van der Steur, *Er is slechts één Schuyt. Veertig jaar boeken aan een gracht*. Haarlem, Schuyt & Co., 1992.

Van der Heijden 1988 – M. van der Heijden, *Jan Rot, Leven en werk van een sociaal-democratisch tekenaar (1892-1982)*. Amsterdam, Stichting Beheer IISG, 1988.

Van Heijningen 1988 – Leo A. Van Heijningen, *De eerste vier eeuwen. Drukken, uitgeven en vormgeven voor en na privatisering*. Den Haag, SDU, 1988.

Heinsman/Van Teeffelen 1975 – Louis Heinsman & Walter van Teeffelen, *Concernvorming in de Nederlandse boekenwereld*. Amsterdam, Van Genneep, 1975.

Van Helmond 1980 – Toke van Helmond, *100 Jaar Allert de Lange*. Amsterdam, Allert de Lange, 1980.

Hilberdink 2012 – Koen Hilberdink, *Boekenmanie. De geboorte van Johan Polak als uitgever*. Amsterdam, Atheneum-Polak & Van Genneep, 2012.

- Hoeks 2008** – Henk Hoeks (red.), *Goed vastzittende spijkers. 165 titels uit het SUN-fonds*. Amsterdam, SUN, 2008.
- Hoftijzer 1999** – P.G. Hoftijzer, *Pieter van der Aa (1659-1733). Leids drukker en boekverkoper*. Hilversum, Verloren, 1999. Zeven Provinciën reeks, 16.
- Huisman e.a. 2000** – Jaap Huisman e.a., *Honderd jaar wonen in Nederland 1900-2000*. Rotterdam, 010, 2000
- Huygen 2007** – Frederike Huygen, *Visies op vormgeving. Het Nederlandse ontwerpen in teksten. Deel 1: 1874-1940*. Amsterdam, Architectura & Natura Pers, 2007.
- Jaeger 2007** – Toef Jaeger, *Uitgeverij Contact 1933-2008. Een kleine geschiedenis*. [Amsterdam], Contact, 2007.
- Jaeger 1998** – Roland Jaeger, *Neue Werkkunst. Architekten-monographien der zwanziger Jahre*. Berlijn, Gebr. Mann Verlag, 1998.
- Jaeger 2010** – Roland Jaeger, “Peter Behrens” (1913) von Fritz Hoerber und die Monografienreihe “Moderne Architekten”, *Aus dem Antiquariat*, 8, nrs. 3/4 (2010), pp. 141-148.
- Jaeger 2014** – Roland Jaeger, ‘Vom Neuen zum nationalsozialistischen Bauen. Fotoillustrierte Architekturbücher der Zwischenkriegszeit’, in Manfred Heiting, Roland Jaeger, *Autopsie. Deutschsprachige Fotobücher 1918 bis 1945. Band 2*. Göttingen, Steidl, 2014, pp. 378-409.
- Kalkwiek 1992** – W.F. Kalkwiek, *Groeien in de tijd 1792-1992. Geschiedenis van het Zutphense familiebedrijf Thieme*. Zutphen, Thieme, 1992.
- Kelk e.a. 1947** – C.J. Kelk e.a., *Nederlandsche Boekverkoopersbond 1907-1947*. 's-Gravenhage, Nederlandsche Boekverkoopersbond, 1947.
- Keyser 2001** – Marja Keyser (samenst.), *De zolders kraken! De uitgeversfamilie Cohen te Nijmegen, Arnhem en Amsterdam, 1824-1951*. Amsterdam, Universiteitsbibliotheek, 2001.
- Klautz 1986** – J.P. Klautz, *In de ban van mijn schaduw*. Nawoord Jan de Hartog. Huizen, RPL, 1986.
- Klempert 2002** – Gabriele Klempert, “Die Welt des Schönen”. *Eine hundertjährige Verlagsgeschichte in Deutschland: Die Blaue Bücher 1902-2002*. Königstein im Taunus, Karl Robert Langewiesche, 2002.
- Knol 1988** – Margriet Knol, *Klaas van Leeuwen 1868-1935*. Assen, Drents Museum, 1988.
- Kock/Verplanke/Wullink 1996** – Steven de Kock, Loes Verplanke & Roelof Wullink (red.), *Wat een uitgever beweegt ... De Tijdstroom 1921-1996*. Utrecht, De Tijdstroom, 1996.
- Van Krevelen 2002** – L. van Krevelen, *De stijl van de uitgever*. Amsterdam, De Buitenkant, 2002.
- Van Krevelen 2006** – L. van Krevelen, ‘Een huis tussen markt en moed. Biografische schets van het literaire fonds van uitgeverij J.M. Meulenhoff 1906-2000 met een epiloog over de jaren 2001-2005’, in Gilles J. Dorleijn & Kees van Rees (red.), *De productie van literatuur. Het literaire veld in Nederland 1800-2000*. Nijmegen, 2006, pp. 143-183.
- Kuipers 1990** – Reinold Kuipers, *Gerezen wit. Notities bij boekvormlijks en zo*. Amsterdam, Querido, 1990.

Kuipers 2009 – Reinold Kuipers, *De boekvormer*, samenst. Tine van Buul, Erica Stigter & K. Schippers. Amsterdam/Antwerpen, Querido/Atheneum-Polak & Van Genneep, 2009.

Kuitert 1993 – Lisa Kuitert, *Het ene boek in vele delen. De uitgave van literaire series in Nederland 1850-1900*. Amsterdam, De Buitenkant, 1993.

Kuitert 1997 – Lisa Kuitert, *Het uiterlijk behang. Reeksen in de Nederlandse literatuur 1945-1996*. Amsterdam, De Bezige Bij, 1997. 5 dln.

Kuitert 2005 – Lisa Kuitert, ‘Mea Verwey en Uitgeverij C.A. Mees (1919-1968). Een bolwerk van beschaving’, in: *Jaarboek voor Nederlandse boekgeschiedenis* 12 (2005), pp. 131-144.

Kuitert 2007 – Lisa Kuitert, ‘Populair-wetenschappelijke boeken en de opkomst van een massapubliek in Nederland. Een verkenning’, in F.J. Meijman, S. Snelders & O. de Wit (red.), *Leonardo voor het publiek. Een geschiedenis van de wetenschaps- en techniekcommunicatie*. Amsterdam, University Press, 2007, pp. 87-100.

Kuitert/Anbeek 2009 – Lisa Kuitert & Menno Anbeek (red.), ‘Zeerovers. Uitgeverij en Boekhandel Van Genneep’. Themanummer *De Boekenwereld*, 25, nr. 2 (2009).

Laar/Schoch/Barten 1996 – Melvin van Laar, Hannah Schoch, Inge Barten, *Boeken vol architectuur*. Inleiding Koen Ottenheim. Catalogus naar aanleiding van de tentoonstelling ‘Bakstenen boeken’, Universiteit Utrecht, 1996.

Le Coultre 2001 – Martijn F. Le Coultre, *Wendingen 1918-1932. Architectuur en vormgeving*. Blaricum, V+K Publishing, 2001.

Leeuw-Marcar 1981 – Ank Leeuw-Marcar, *Willem Sandberg. Portret van een kunstenaar*. Amsterdam, Meulenhoff, 1981.

Van der Lek 1950 – G.J. van der Lek (samenst.), *A.W. Sijthoff's Uitgeversmaatschappij N.V. Leiden 1851-1951*. Leiden, A.W. Sijthoff, 1950.

Linders 1995 – Joke Linders (red.), *Chapeau! Hens Gottmer veertig jaar uitgever*. Haarlem, Gottmer, 1995.

Loggers 2005 – T. Loggers, *Wattjes en de Nieuwe Bouwkunst. Prof.ir. J.G. Wattjes (1879-1944), publicist en architect*. Zutphen, Walburg Pers, 2005.

Loosjes 1940 – A. Loosjes, *Vereeniging ter Bevordering van de Belangen des Boekhandel 1915-1940*. Amsterdam, 1940.

Loosjes 1915 – V. Loosjes, *Geschiedenis van de Vereeniging ter Bevordering van de Belangen des Boekhandel 1815-1915*. Amsterdam, 1915.

Van Looy 1920 – S.L. van Looy, *Iets over de geschiedenis van het boek en de beteekenis van den boekhandel*. Rede gehouden ter gelegenheid van de opening van de Vakschool voor den Boekhandel op donderdag 18 maart 1920. Amsterdam, Alpamij, 1920.

Maan 2006 – Dick Maan, *Paul Schuitema. Beeldend organisator*, Rotterdam, Uitgeverij 010, 2006.

Mallet-Stevens 1930 – Rob Mallet-Stevens, *Dix années de réalisations en architecture et décoration*, Parijs, Ch. Massin, 1930.

Mees 1930 – [C.A. Mees], *Catalogus van onze uitgaven 1921-1931*. Santpoort, C.A. Mees, 1930.

Van der Meulen 1891 – [R. van der Meulen], *Een veertigjarige uitgeversloopbaan. A.W. Sijthoff te Leiden 1851 – 1 januari-1891. Naar bescheiden uit het archief der zaak geschetst door een vriendenhand. (Als manuscript gedrukt)*. Leiden, 1891.

- Meulenhoff 1924** – J.M. Meulenhoff, ‘Hoe ik uitgever werd’, in *Het boek uitgegeven door J.M. Meulenhoff in 1924 en in de 15 daaraan voorafgaande jaren*. Amsterdam, 1924, pp. 7-11.
- Meulenhoff 1930** – J.M. Meulenhoff, ‘Over boeken en uitgevers’, in *Het boek in 1930 en in de 20 daaraan voorafgaande jaren uitgegeven door J.M. Meulenhoff*. Amsterdam, 1930, pp. 1-10.
- Miedema 1995** – Niek Miedema, *Een dampkring van cultuur. De premie-uitgaven van de Wereldbibliotheek-Vereniging 1925-1986*. Amsterdam, Wereldbibliotheek, 1995.
- Mieras/Yerbury 1926** – J.P. Mieras & F.R. Yerbury (red.), *Dutch architecture of the XXth century*. Londen, Ernest Benn Ltd., 1926.
- Mommers/Janssen 1997** – Caesarius Mommers & Ger Janssen, *Zwijssen, een passie voor uitgeven. Geschiedenis van een educatieve uitgeverij*. Tilburg, Zwijssen, 1997.
- Müller-Wulckow 1999** – Walter Müller-Wulckow, *Architektur 1900-1929 in Deutschland. Reprint und Materialien zur Entstehung. Reprints der vier Blauen Bücher: Bauten der Arbeit und des Verkehrs (1929), Wohnbauten und Siedlungen (1929), Bauten der Gemeinschaft (1929) und Die deutsche Wohnung der Gegenwart (1932)*, red. Hans-Curt Köster. Königstein im Taunus, Karl Robert Langewiesche Nachfolger Hans Köster Verlagsbuchhandlung, 1999.
- Nerdinger 2007** – Winfried Nerdinger (red.), *Architektur wie sie im Buche steht. Fiktive Bauten und Städte in der Literatur*. Salzburg, Verlag Anton Pustet, 2007.
- Nijsen 1989** – Joost Nijsen, ‘Twee zulke goede namen. Willem Versluys & Annette Versluys-Poelman, uitgevers te Amsterdam’, *Optima, cahier voor literatuur en boekwezen*, 7, nr. 2 (1989), pp. 93-135.
- Oldewarris 1975** – Hans Oldewarris, ‘Wijdeveldtypografie’, *Forum*, 25, nr. 1 (1975), pp. 1-43.
- Oldewarris 1993** – Hans Oldewarris, ‘Architectuur en toegepaste kunst’, in Sjoerd van Faassen, Hans Oldewarris & Kees Thomassen (red.), *W.L. & J. Brusse’s Uitgeversmaatschappij 1903-1965*. Rotterdam, 010, 1993, pp. 77-92.
- Oldewarris/De Winter 2003** – Hans Oldewarris & Peter de Winter (red.), *20 jaar / years 010, 1983-2003. Tussen elite en massa. 010 en de opkomst van de architectuurindustrie in Nederland / Between elite and mass. 010 and the rise of the architecture industry in the Netherlands*. Rotterdam, 010, 2003.
- Oldewarris 2009** – Hans Oldewarris, ‘Liefde voor boeken en bouwen’, *Goede papieren*, 4, nr. 1 (2009), pp. 34-37.
- Oldewarris 2010/1** – Hans Oldewarris, “‘De Architectuur wordt daarmee niet gebaat’, Dr. Gustav Schueler en de ‘Bibliotheek voor de moderne Hollandse architectuur’”, *De Boekenwereld*, 26, nr. 3 (2010), pp. 130-168.
- Oldewarris 2010/2** – Hans Oldewarris, ‘010 Publishers. Twenty-seven years of books on architecture’, in Burcu Dogramaci & Simone Förster (red.), *Architektur im Buch*. Dresden, Thelem, 2010, pp. 237-247.
- Oldewarris 2010/3** – Hans Oldewarris, ‘Doe het zelf! De meubelplaatwerken van de Weduwe J. Ahrend & Zoon en Kosmos’, *Ezelsoren*, 3, nr. 2 (2010), pp. 109-126.

Oldewarris 2011 – Hans Oldewarris, ‘Weten en kunnen. Een reeks populair wetenschappelijke uitgaven voor de grote massa’, *De Boekenwereld*, 28, nr. 2 (2011), pp. 76-107.

Oldewarris 2012 – Hans Oldewarris (red.), *30 jaar 010, 1983-2013*. Rotterdam, 010, 2012.

Oldewarris 2013/1 – Hans Oldewarris, ‘Aan prijsberekening gebonden. Boekverzorging bij Uitgeversmaatschappij Kosmos, 1923-1955. Deel 1’, *De Boekenwereld*, 29, nr. 4 (2013), pp. 50-57.

Oldewarris 2013/2 – Hans Oldewarris, ‘Aan prijsberekening gebonden. Boekverzorging bij Uitgeversmaatschappij Kosmos, 1923-1955. Deel 2’, *De Boekenwereld*, jrg. 29, nr. 4 (2013), pp. 42-51.

Oldewarris 2013/3 – Hans Oldewarris, ‘Populaire boeken van praktische aard. De boekontwerpen van Co-op 2 voor Uitgeverij Kosmos’, *Eigenbouwer. Tijdschrift voor de goede smaak*, jrg. 1, nr. 1 (2013), pp. 66-78.

Oldewarris 2014 – Hans Oldewarris, ‘*bouwen bauen bâtir building*. De productie van het boek van ir. J.B. van Loghem b.i.’, *Eigenbouwer. Tijdschrift voor de goede smaak*, 2, nr. 3 (2014), pp. 30-47.

Van Oorschot 1995 – G. van Oorschot, *Brieven van een uitgever*. Amsterdam, G. van Oorschot, 1995.

Pfister 1959 – Rudolf Pfister, ‘Der Verlag und die Entwicklung der deutschen Architektur’, *Almanach des Verlages Georg D.W. Callwey zum 75. Jahr*. München, Callwey, 1959, pp. 51-59.

Pijfers 1990 – Herman Pijfers, *Alles heeft zijn tijd. Herinneringen van een uitgever*. Tiel, Lannoo, 1990.

Querido e.a. 1955 – A. Querido, Anthonie Donker & Th. Wink, *Emanuel Querido. De mens, de schrijver, de uitgever*. Amsterdam, Em. Querido’s Uitgeversmij., 1955.

Renders/Kuitert/Bruinsma 2006 – H. Renders, L. Kuitert & E. Bruinsma (red.), *Inktpatronen. De Tweede Wereldoorlog en het boekbedrijf in Nederland en Vlaanderen*. Amsterdam, De Bezige Bij, 2006.

Roegholt 1972 – Richter Roegholt, *De geschiedenis van De Bezige Bij 1942-1972*. Amsterdam, De Bezige Bij, 1972.

Romijn/Sötemann 1955 – J. Romijn & A.L. Sötemann (red.), *Bont-boek over Bond en boek. Een gevarieerde verzameling opstellen over het uitgeven, produceren en distribueren van boeken. Bijengebracht ter gelegenheid van het vijfenzeventigjarig bestaan van de Nederlandsche Uitgeversbond*. Amsterdam, Nederlandsche Uitgeversbond, 1955.

Van Rosmalen 1985 – J. van Rosmalen, *Goud op snee. Boek en tijdschrift in de Lage Landen 1935-1985*. Utrecht/Antwerpen, Het Spectrum, 1985.

Rouwenhorst 2002 – Han Rouwenhorst, *L.J.C. Boucher, een Haags uitgever. Aanzet tot een bibliografische beschrijving van het fonds*. Nijmegen, Antiquariaat Verzameld Werk, 2002. Cd-rom.

- Scheen 1970** – Pieter A. Scheen, *Lexicon Nederlandse beeldende kunstenaars 1750-1950*. 2 dln. Den Haag, Kunsthandel Pieter A. Scheen, 1969-1970.
- Schilt 1992** – Jan Schilt, *100 jaar H.J.W. Becht uitgever 1892-1992. Impressie van een eeuw boeken maken en verkopen*. Haarlem, H.J.W. Becht, 1992.
- Schouten 1988** – Wim Schouten, *Een vak vol boeken. Herinneringen aan veertig jaar leven in en om de uitgeverij*. Amsterdam, De Bezige Bij, 1988.
- Schriks 1986** – C.F.J. Schriks (samenst.), *Werken van de Walburg Pers. Vijfhonderd titels, beschreven en toegankelijk gemaakt naar onderwerp, tijd, plaats, auteur enz.* Zutphen, De Walburg Pers, 1986.
- Simon Thomas 1996** – Mienke Simon Thomas, *De leer van het ornament. Versieren volgens voorschrift*. Amsterdam, De Bataafsche leeuw, 1996.
- Simons 1987** – L. Simons, *Het boek in Vlaanderen sinds 1800. Een cultuurgeschiedenis*. (Tielt, Lannoo, 1987).
- Sloos 2001** – Louis Ph. Sloos, *Voor den dienst der Armée. De militaire uitgeverij-boekhandel De Geboeders van Cleef te 's-Gravenhage en te Amsterdam 1739-1967*. 2 dln. in cassette. Amsterdam, De Buitenkant, 2001.
- Smit 1986** – Franck Smit, *Boekjaar Wolters & Noordhoff 1836-1986. Honderdvijftig jaar uitgeven voor het onderwijs*. Groningen, Wolters-Noordhoff, 1986.
- Sötemann 1990** – A.L. Sötemann, *Querido van 1915 tot 1990*. Amsterdam, Em. Querido's Uitgeverij, 1990.
- Van der Stoep 1977** – D. van der Stoep (red.), *Het lam voor de glazen. Opstellen over een eeuw boekbedrijf 1877-1977*. Baarn, Amboboeken, 1977.
- Strasser 1926** – Emil Emanuel Strasser, *Neuere holländische Baukunst*. München-Gladbach, Führer-Verlag, [1926].
- Stutje 1991** – Jan Willem Stutje, 'Abraham Soep (1874-1958). Portret van een bandeloze rebel', *Bulletin Nederlandse Arbeidersbeweging*, nr. 24 (december 1991), pp. 000-000.
- Sijthoff 1950** – A.W. Sijthoff's Uitgeversmaatschappij N.V., *Leiden. 1851-1951*, samenst. G.J. van der Lek, inl. S.G. van Looy. Leiden, [A.W. Sijthoff], 1950.
- Teunissen 1987** – Monique Teunissen, *Paul Bromberg. Binnenhuisarchitect en publicist (1893-1949)*. Rotterdam, 010, 1987.
- Tersteeg 1930** – J. Tersteeg. *De uitgever en zijn bedrijf*. Amsterdam, Nederlandsche Uitgeversbond, 1930.
- Thieme 1913** – *Een halve eeuw, 1863-1913. Bij de herdenking van het vijftig-jarige bestaan der firma W.J. Thieme & Cie*. Zutphen, Thieme, 1913.
- Van Toorn 2015** – Willem van Toorn, *Emanuel Querido 1871-1943. Een leven met boeken*. Amsterdam/Antwerpen, Em. Querido, 2015.
- Van Tricht 1957** – J.L. van Tricht, 'Jac. van der Kolk 1887-24 juni 1957', *De Uitgever*, 37, afl. 5 (mei 1957), pp. 146-148.
- v.d. V. 1963** – v.d. V., 'Jac. van der Kolk Jzn.', *De uitgever*, jrg. 43, nr. 6/7 (juni/juli 1963), pp. 273-275.
- VANK 1910** – *Algemeene en Internationale Tentoonstelling, Brussel 1910. Nederlandsche Afdeeling, Ambachts- en nijverheidskunst*. Nederlandsche Vereeniging voor Ambachts- en Nijverheidskunst / L.J. Veen, 1910.

Veen 2015 – Ruud K. Veen, *Couperus bij de buren. Een onderzoek naar de uitgaven van het werk van Louis Couperus bij Duitse uitgevers tussen 1892 en 1973*. Culemborg, Stichting Couperus, 2015.

Van der Veen 2008 – Sytze van der Veen e.a., Brill. *325 jaar uitgeven voor de wetenschap*. Leiden/Boston, Brill, 2008.

Van Veen 2003 – Anneke van Veen, *Bernard F. Eilers 1878-1951*. Haarlem, Focus Uitgeverij, 2003.

Veldhoen 2003 – Lex Veldhoen, *Met vlinderstrik en boerenzakdoek. Donker, een Rotterdamse uitgeversfamilie*. Rotterdam, Ad. Donker, 2003.

Venema 1988 – A. Venema, *Schrijvers, uitgevers en hun collaboratie. Deel 1. Het systeem*. Amsterdam, De Arbeiderspers, 1988.

Venema 1989 – A. Venema, *Schrijvers, uitgevers en hun collaboratie. Deel 2. De harde kern*. Amsterdam, De Arbeiderspers, 1989.

Venema 1990 – A. Venema, *Schrijvers, uitgevers en hun collaboratie. Deel 3A. De kleine collaboratie*. Amsterdam, De Arbeiderspers, 1992.

Venema 1992 – A. Venema, *Schrijvers, uitgevers en hun collaboratie. Deel 4. Uitgevers en boekhandelaren*. Amsterdam, De Arbeiderspers, 1992.

Venetië / Zondervan 1989 – R. van Venetië & A. Zondervan, *Geschiedenis van de Nederlandse architectuurfotografie*. Rotterdam, Uitgeverij 010, 1989.

Van Voorst 1997 – Sandra van Voorst, *Weten wat er in de wereld te koop is. Vier Nederlandse uitgeverijen en hun vertaalde fondsen 1945-1970*. Den Haag, Sdu Uitgevers, 1997. Nederlandse cultuur in Europese context; monografieën en studies, 5.

De Vries 1995 – Gert Jan de Vries, *Ik heb geen verstand van poëzie. G.A. van Oorschot als uitgever van poëzie*. Amsterdam, G.A. van Oorschot, 1995. Proefschrift Rijksuniversiteit Groningen, 1994.

De Wagt 1995 – Wim de Wagt, *Beelding van levenshouding. J.B. van Loghem 1881-1940. Landhuizen, stadswoonhuizen en woningbouwprojecten*. Haarlem, Schuyt & Co., 1995.

Van der Wal 1947 – [Th. J. van der Wal], *Kort overzicht van de geschiedenis van L.J. Veen's uitgeversmaatschappij N.V., Amsterdam 1887-1947. Met fondscatalogus en lijst van uitgaven in voorbereiding*. Amsterdam, L.J. Veen, 1947.

Wennekes 1994 – Wim Wennekes, *Geert Lubberhuizen, uitgever. Het mysterie van de Van Miereveldstraat*. Amsterdam, Bas Lubberhuizen / De Bezige Bij, 1994.

Wennekes 1998 – Wim Wennekes e.a., *Het lood voorbij. Sijthoff en de Haagsche Courant. Geschiedenis van een dagbladbedrijf*. Amsterdam, Thomas Rap, 1998.

De Wilde 2005 – Inge de Wilde, *Uitgeverij De Spieghel. Over de uitgeefsters Tine van Klooster en Koos Schregardus*. Eelde, Barkhuis Publishing, 2005.

Wilholt 2001 – Nanske Wilholt, *Voor alles artiste. Uitgever Stols en het literaire leven in het Interbellum*. Zutphen, Walburg Pers, 2001. Bijdragen tot de geschiedenis van de Nederlandse boekhandel, Nieuwe reeks, 6.

De Winter 1999 – Dick de Winter, 'Henk Wakker. Socialist en uitgever in Rotterdam', *Onvoltooid verleden. Kwartaalblad voor de geschiedenis van sociale bewegingen*, nr. 5 (1999), pp. 37-44.

De Wit 1996 – D. de Wit, *60+40 is waarschijnlijk honderd. Ahrend. Passers, pennen, potloden en projecten*. Zwolle, Waanders, 1996.

Zie Deel II voor de verantwoording fondsreconstructies en de fondscatalogi van:

Wed. J. Ahrend & Zoon Uitgeversmaatschappij 1904-1952

Uitgeversmaatschappij 'Kosmos' 1923-1960

Serie *Weten en kunnen* 1911-1980

Uitgeverij Argus 1952-1967